

Privāti

Labdabīgā sirdsmierā

Tuvojas Jāņi, un gandrīz katra latviešu ģimene ar prieku sumina gan saules košāko rotāšanās brīdi, gan godina Jāņus viņu vārda dienā. Jāņu dienas ir arī ventspilnieku RITAS un JĀŅA (akciju sabiedrības "Ventpils nafta" padomes priekšsēdētāja vietnieks kopš 1997. gada) BLAŽEVIČU īpašais laiks, jo kopā nolīgoti gandrīz trīsdesmit pieci vasaras pilnbriedi.

apprecējās. Rita tolaik beidza "Ietišķos", bet Jānis — Tehniskās universitātes Mašīnbūves un automatizācijas fakultāti.

Rita: — Man Jāņi patika tas, ka viņš par visu interesējās, lasīja dzeju. Mums bija daudz par ko runāt, bija daudz kā kopīga. Tad pieteicās mūsu pirmais bērns — meitiņa Vineta. Sākās ģimenes rūpes, un mans sapnis par Mākslas akadēmiju palika neīstenots.

Kopā noietais ceļa posms ir garš, ir bijušas gan vieglas, gan grūtas dienas. Rita saka: — Es spēju gleznot, kad man apkārt valda kārtība: nomazgāti trauki, sakopta virtuve, izslaucītas grīdas, paveikti visi mājas darbi. Bet, galvenais, nav slēptu pārmetumu pret tuvajiem vai darba kolēģiem, kaimiņiem un radiem. Ja kaut kas traucē, tad es labāk izdaru to darbiņu un tikai tad ķeros pie otām. Lai gleznotu, man nepieciešams absolūts sirdsmiers. Sirdsmiers, ko dod sakārtota, labdabīga dzīve, savstarpējo attiecību tīrība. Pirmā kopīgā dzīvesvieta abiem bija Līvāni, darbs Līvānu biokīmiskajā rūpnīcā. Jānis par termocentrāles priekšnieku, Rita par mākslinieci noformētāju. Nācās rakstīt lozungus, plakātus zīmēt, noformēt telpas, veidot sienas dekoru makramē tehnikā un aust garbarkšu tehnikā. — Brīvajā laikā šuvu meitiņai skaistas kleitīņas, jo tajā laikā veikalos neko glītu nevarēja nopirkt.

Jānis: — Redzēju, ka Vinetai patīk zīmēt,

padodas sacerējumu rakstīšana. Vienu vasaru viņa piedalījās radošajā nometnē "Aicinājums", bet žurnālista darbs meitu nevilināja. Viņa mācījās mūzikas skolā, bet izvēlējās Pārtikas tehnoloģijas fakultāti Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā. Pabeigusi augstskolu, Vineta atgriezās Ventpilī, kādu laiku strādāja, tad apprecējās ar Gunti, tagad

Ritas vectēvs Andrejs bija skaists, stalts vīrs, nācis no Krustpils puses, strādājis Rīgā, kur apguvis galdnieka amatu, bet liktenis aizveda uz Smelcēju, jo iemīlēja Alviņu, čaklu un apsviedīgu meitu lokainiem matiem, kura strādāja pie saimniekiem un dzīvoja pie saviem vecākiem nelielā mājīnā. Vectēvs no Latvijas valsts par cīņām pret Bermonta pulkiem bija saņēmis zemi, kuru pievienoja vecmamma vecāku īpašumam. Te viņi uzcēla savu māju, kopa un apstrādāja zemi, vectēvs nodarbojās ar galdniecību.

Jānis Blaževičs ar dzīvesbiedri Ritu savā 50 gadu jubilejā.

Jānis: — Jāņu rītā, medību laikā sēžot tornī, raugoties uz puķu pārpilno pļavu, sajūtu, kā no ziediem un smilgām augšup ceļas un virmo zaļa smarža. Tādos brīžos saprotu dzejniekus, saprotu mūzikas rašanos un apjaušu, ka šādu dabas un dvēseles pilnības brīžu dēļ ir vērts dzīvot.

Jāņu vakars nostalgiskā skaistumā aicina kopā gan senčus, gan visjaunākos. Jāņa bērības zeme ir Dagdas pusē Konstantīnovas pagastā, pasakaini skaistā vietā pie ezera. Jānis no savas bērības vispirms atceras māti: — Mēs mēdzam būt patmilīgi un dažreiz sakām, ka esam ļoti aizņemti ar savu mērķu īstenošanu, bet māte — viņa zināmā mērā pieder pie mūsu pagātnes... Taču patiesībā māte jau sen ir izstaigājusi savu bērnu nākotnes takas, jo viņa mūs pazīst vislabāk, pazīst tā kā neviens cits. Māte allaž seko visām bērna gaitām, it visiem pasākumiem domās vēl un pareģo veiksmi, kaut gan dzīve izturēties skarbāk, daudz skarbāk. Neatkarīgi no tavas gribas arī viņa dzīvo tavu dzīvi, lai kāda tā būtu.

Ļoti būtisku palīdzību Jāņa Blaževiča ģimene sniedz "Latvijas Avīzes" organizētajai akcijai "No rokas rokā". Viņi atbalsta vairākas smagos apstākļos nonākušas ģimenes Kurzemē un Latgalē. Jānis finansiāli palīdzējis grāmatu "Latgales rakstu gaismā", "Ai, māte Latgale!", "Piedod, mātī!" izdošanā. Šobrīd viņš ir viens no vēsturisko romānu konkursa, ko 2003. gadā izsludināja apgāds "Annele", garīgajiem un finansiālajiem atbalstītājiem. Jānis: — Atbalstot un līdzdarbojoties grāmatu izdošanā par dzimto Latgali, es ieraudzīju savu vietu novadu godināšanā. Reizi pa reizei tās pārļapojo, man ir sajūta, ka pastaigājos pa savu dzimto zemi un jūtos kā pirti nomazgājies.

Grāmatās izmantoti Ritas akvarelētie ziedi, bet nule apgādā "Annele" iznācis skaists kopdarbs "Mirkli, apstājies" — dzejnieces Lijas Brīdakas esejas un Ritas gleznas. Lija Brīdaka, grāmatas tapšanas laikā noskatījusi Ritas un Jāņa ģimeni, saka: — Laimīga tā sieviete, kurai ir stipras mājas, stiprs vīrietis, gudri vecāki un vecvecāki un saprātīga labestība, audzinot jauno paaudzi.

Rita: — Visskaistākos Jāņus atceros no bērības, kad dzīvojām laukos, kad pušķojām mājas, pinām vainagus un arī katrai govij bija savs rotājums. Kaimiņi saposušies nāca mūs apdziedāt, mēs piebiedrojāmies, bērni pa vidu, lai dotos pie tālākiem kaimiņiem. Tagad Jāņus pārsvarā pavadām ģimenes lokā.

Jānis un Rita iepazīnās Rīgā, iemīlējās un

No kreisās: vedekla Anete, dēls Uldis, znots Guntis un meita Vineta.

audzina mūsu lielo mīlestību — pirmo mazdēliņu Lūkasu.

Puisēns Jāņu naktij pretī dosies ar vienpadsmit mēnešu pieredzi. Rita maigi smaida: — Kad viņam bija teju mēnesis, teicu, kad tu paaugies, tev būs daudz, daudz zīmuliņu un tu zīmēsi. Mazulis manī raudzījās tik nopietni, ka radās sajūta — viņš saprot. Es bieži viņam skaitu dzejoļus, viņš uzmanīgi klausās. Ja negrib ēst, tad atliek sākt "Piecus kaķus" un lūpiņās parādās smaids vai līdz ausīm. Man ir prieks, ka Lūkass dzīvo kopā ar māmiņu, ka Vineta nesteidzas atgriezties darbā, bet izbauda saskarsmes priekus ar mazuli.

Savukārt Jānis vienmēr gatavs nākt talkā ar padomu un atbalstu dēlam Uldim. Uldis ir precējies. Jānis: — Ar Aneti viņš sadraudzējās vidusskolas pēdējā klasē. Vedekla Latvijas Universitātē ir apguvis mākslas pedagogiju un strādā dizaina firmā. Uldim sirds pilnībā pieder mūzikai, kaut arī bērnībā viņš daudz un ļoti labi zīmēja, mācījās mūzikas skolā. Studēja Latvijas Universitātē Ekonomikas fakultātē, pabeidza, pāris gadus strādāja savā specialitātē, bet tad nolēma īstenot savu kluso sapni, ko mēs ar Ritu atbalstījām.

Rita: — Cilvēks laimīgs var būt tikai tad, kad strādā darbu, kas atbilst sirds aicinājumam. Vairākus gadus dēls muzicēja ansamblī "Exit", spēlēja basģitāru, rakstīja dziesmām vārdus angļu valodā. Iznāca divi mūzikas albumi ar viņu dziesmām, bet dēls aizgāja no grupas, lai īstenotu sapni un izveidotu ierakstu studiju.

Jānis: — 26. maijs mūsu ģimenei bija liela svētku diena, kad dēla vadītā ierakstu studija "Sound Division" pieteica sevi oficiāli un te ierakstīja pirmo dziesmu ar populāro krievu grupu "Mumij troļļ".

Rita: — Savu bērnu dzīvi reti apspēlēju gleznās, nē, speciāli viņus negleznoju, es tikai esmu viņus audzinājusi kā kristiešus. Tomēr viens darbs radās, īpaši domājot par Uldi. Vēlējās attēlot ģitāru tā, kā Uldis to redzētu. Trīs ģitāras — vienu iedomājos kā koku, kas ar zariem aug debesis, otrajai blakus ir debesis un balts balodis, kas simbolizē iedvesmu. Trešā stāv slīpi, it kā lidojumā, apakšā

Dārzā labi "iedzīvojušies" mākslinieka Oresta Misko kompozīcija "Putni".

Rita ar mazdēliņu Lūkasu un savām gleznām.

plava. Šķiet, instruments izaudzis no zemes un pacēlies virs tās.

Ventspilī uzceltajā mājā Puķu ielā mūs sagaida Ritas mamma Veronika — rosiņa un vēriņa pret cieņiem. Rita: — Savu spēju robežas viņa cenšas paveikt kaut vai kādu sīku darbiņu. Arī viņai skolas laikā labi padevās zīmēšana, bet dzīvē nācās apgūt šuvējas amatu, arī izšūt un tamborēt.

Jānis: — Īpaši nozīmīga viņas klātbūtne laikā, kad skolas vecumā bija mūsu bērni Vineta un Uldis. Vecmamma darīja to, kas izdodas visām mīlošām, gādīgām omītēm: viņa sagaidīja Vinetu un Uldi pārņākam no skolas, aprunājās, uzdeva visvienkāršākos jautājumus.

Pēc vīra nāves un mājas pabeigšanas Ritas mamma palika Ventspilī: — Kad tuvojas Jāņi, vasaras pilnbrieds, tad mamma dodas atvaļinājumā uz Līvāniem. Ilgas ved uz savu baznīcu, pie dēla bērniem, vecajām draudzenēm, kaimiņiem un paziņām.

Ritas dzīves pirmie gadi aizritēja Līvānu pagasta Smelcējā vecvecāku no tēva puses mājās.

— Atsaucot atmiņā agrās bērnības dzimto pusi Smelcēju, mana sirds pildās ar aizkustinājumu, gara acīm redzu mājas, lielo ozolu pa-

galmā, vecmāmiņas brīnišķo puķu dārzu, kurā mūždien kaut kas ziedēja un man, mazam bērnam, patika pastaigāt, apbrīnot un pasmaržot visas puķītes. Tā bija mana paradīze, tā turpinājās aiz lielā šķūņa, kur sākās plavas un tālāk upīte, tur mēs ar brāli skraidījām. Lai kur mani dzīve tālāk veda, nevienā vietā es neesmu sastapusi tādu ziedu bagātību kā tajās plavās.

Ritai ļoti pietrūkst mājā brāļa Viļa, ar kuru bērnībā un vēlāk bija daudz kopīgu sarunu: — Es mīlēju ar viņu daudz ko apspriest. Kādreiz, ja par kaut ko sakreņķējos, viņš teica: "Rītuk, nepem galvā!" Izvēlē joprojām es ar viņu sarunājos. Viņš aizgāja agri — 58 gadus pēdēji divu mēnešu laikā viņu papēma Jauna slimība.

Rita mūs, cieņņus, cienā ar pašgatavotu aknu pastēti, tēju dzeram no lieliskām mākslinieku veidotām krūzēm: — Man patīk mājās virtuves darbi. Es nevaru atļauties nemīlēt un nelutināt savējos.

Kad 1987. gadā Jānim piedāvāja vadošu amatu Ventspilī, Rita ļoti baidījās, pat nevēlējās doties projām no dzimtās puses: — Sveša mala, sveši ļaudis. Kādas asaras bira! Tomēr pieradu. Kā var neieņmīlēt vietu, kur uzcelta māja?

Māju Blaževiču ģimene cēla pašu spēkiem. Jānis: — Vietas izvēle pirmajā apskates reizē Ritu sarūgtināja — it kā centrs, bet tik nesakopts! Otreiz atbraucām, apstaigājām, Rita noteica: "Varbūt!" Taču trešajā reizē kaut kas no pamestā stūriša iekērās sirdī un viņa piekrita. Rita pati brauca meklēt parketu, flīzes, lustras, saskaņot krāsas, it visu. Pasūtīja māksliniecei Edītei Pauls-Vignerei gobelēnu, nu tas rotā viesistabu.

Darbnīcā plauktos, sekcijās, kumodēs, it visur seni priekšmeti. Vijole, kafijas trauki, pulkstenis, kafijas dzirnavas — pagājušo dienu lietas Ritai visvairāk patīk gleznot.

— Dzīve mudina gleznot, jo tik daudz skaista saskatu visapkārt. Es gan nemāku atbildēt uz jautājumu, vai negleznotu, ja nebūtu nekā skaista. Atkal dabā viss zied un kas gan var sacensties ar senajiem priekšmetiem? Vijolei ir bezgala skaista forma, ļoti iedvesmojoša. Bet trauks ar eļļu, paceļot pret gaismu, spīd kā zelts. Eju uz antikvārijiem, pērku senlietas, daudz as jātur pa rokai, jo gribas tās gleznot atkārtoti. Kad glezna ir gatava, pasauču vīru. Jānis ir nesaudzīgs, pasaka, ko domā.

Kā māksliniece Rita īpaši at-

Ritai patīk, ja darbnīcā ir pa rokai gleznošanai nepieciešamie senie priekšmeti.

plaukusi pēdējos gados, to apliecinā divas nozīmīgas izstādes — 2003. gada augustā Rīgā, Reiterņa namā un šogad martā Ventspils Līvoniņas ordeņa pili retrospektīva izstāde ar 66 darbiem.

Par šādu iespēju zināmā mērā jāpateicas dzīves skarbumam. Rita strādāja Ventspils a/s "Ventamonjaks", bet 2000. gadā sākās darba vietu samazināšana. Rita: — Mākslinieks ir tas, bez kura it kā var iztikēt, un tā no 2000. gada strādāju mājās un esmu priecīga, ka vairāk laika varu veltīt gleznošanai.

Pie Blaževiču mājas atrodas liels dārzs, tas prasa laiku, rūpes un zināšanas. Jānis un Rita vēlas, lai ziedētu daudz puķu, un cenšas, lai tas tā arī būtu. Rita: — Brālim, kad viņš vēl bija dzīvs, lūdzu atvest no mūsu vecvecāku mājām peonijas un citas puķes, lai varu tās pie mājas iestādīt un tā nezustu saikne ar dzimto pusi. Smelcējā māju vairs nav, bet puķes aug joprojām.

Dārzā zālienā atrodas keramiķa Oresta Misko kompozīcija "Putni". Tie, "nolaidušies" uz koptā zāliena, it kā remdē slāpes. Skaistajam, plašajam, askētiskā greznībā veidotajam dārzam gan atlicināt laika gandrīz neizdodoties: — Ja kādu brīdi pāstrādāju, pārvaru dvēselē ieķērtušos tukšumu, tad atliek vien iesaukties: "Ak, cik labi!" Dabā pavadītās stundas ir svētigas, veselīgas, smagas. Labi, ka dārzs piespiež iziet ārā, citādi visu laiku darbnīcā pie molberta vien stāvētu.

Ritas rīts sākas ar kafijas krūzi: — Pasniedzu vīram brokastis, atrodu tai dienai vispiemērotāko kaklasaiti un pavadu uz darbu. Tad iededzu svečīti pie svētbildes, noskaitu litāniju, rožukroni, citas lūgšanas. Skaists ir laiks, kad atnāk vasaras pilnbrieds, mana vīra vārda diena, tad pati saule rotājas, tad gribas būt ar visiem maniem mīļajiem.

Jānis papildina: — Lai arī mēs šajā mājā esam palikuši trijātā, jo bērni aizgājuši savā dzīvē, tuvojošies Jāņu vakaram, sirds visus savēdīs kopā.

Eva Mārtuža, L. Vasiļūnas foto un foto no Blaževiču ģimenes albuma